

UDK: 004.738.5:351.74/.76
Bibliid 0543-3657, 63 (2012)
God. LXIII, br. 1148, str. 115-128.
Pregledni članak
Primljen: 17. avgust 2012. godine

Dr Dalibor KEKIĆ¹
Prof. dr Dane SUBOŠIĆ²

Interamerička telekomunikaciona komisija³

SAŽETAK

U mnoštvu pokušaja da se poveća sajber-bezbednost na američkom kontinentu, najveći deo tereta na sebe je preuzela Interamerička telekomunikaciona komisija (CITEL - Inter-American Telecommunication Commission). Ova organizacija je nastala 1994. godine, pod patronatom Organizacije američkih država, a čine je: javni sektor - 35 država članica, kao i preko 200 međunarodnih, nacionalnih, strukovnih i nevladinih organizacija iz svih delova sveta - privatni sektor. CITEL deluje kao permanentni forum, koji doprinosi i javnom i privatnom sektoru bezbednosti u koordinaciji različitih političkih, ekonomskih, društvenih i tehničkih perspektiva i zahteva država članica i organizacija, a takođe pomaže i da se ovi subjekti sastaju u zavisnosti od infrastrukturnih potreba. Kroz ovu organizaciju procenjuju se relevantna pravna, regulatorna i tehničko-tehnološka pitanja kao što je univerzalni pristup bazama podataka, zajednički standardi, mrežna interoperabilnost i kompatibilna upotreba radio-spektra. Sve ove aktivnosti koje promoviše CITEL su nacionalnog i regionalnog razvojnog karaktera i doprinose usklađenom predstavljanju zemalja članica na regionalnim i međunarodnim sastancima.

Gljučne reči: CITEL, sajber-bezbednost, baza podataka.

¹ Profesor, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd. E-mail: dalibor.kekic@kpa.edu.rs.

² Vanredni profesor, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd. E-mail: dane.subosic@kpa.edu.rs.

³ Rad je nastao u okviru istraživanja na projektu br. 47017 „Bezbednost i zaštita organizovanja i funkcionisanja vaspitno-obrazovnog sistema u Republici Srbiji (osnovna načela, principi, protokoli, procedure i sredstva)” koji realizuje Fakultet bezbednosti Univerziteta u Beogradu, a finansira Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije.

Uvod

Globalizacija je pružila podršku i uticala na to da se podigne svest ljudi, kako bi se prihvatila činjenica da oblast telekomunikacija nije samo važna industrija sama po sebi, već i infrastruktura od presudnog značaja za međunarodnu trgovinu, pre svega, a potom i za službe bezbednosti, turizam, privredu, ali i druge sfere ljudskog života i delatnosti. Kako bi se to osiguralo neophodno je mnogo napora, ostvarenja dobre koordinacije i uvođenje raznih vidova zaštitnih funkcija u cilju utiranja puta za uvođenje savremenih telekomunikacionih usluga u celom svetu. U krajnjem, telekomunikacije imaju potencijal da se dramatično transformišu obrasci rada, smanje troškovi transporta i poboljšaju uslovi za povećanje efikasnosti i efektivnosti poslovanja. Moć se, po mišljenju Džozefa Naja, „razlila” na nove izvore i dimenzije, ne samo od zvaničnih državnih subjekata ka privatnim, već i od „bogatih u novcu” prema „bogatim u informacijama”.⁴

U drugoj polovini XX veka, razvoj industrije i transporta označio je početak jednog procesa ekonomske globalizacije, koja se ubrzala poslednje decenije prethodnog veka zahvaljujući razvoju telekomunikacija i njene infrastrukture i, poslednjih nekoliko godina, zahvaljujući vanrednom rastu upotrebe Interneta i pojavi novih usluga i tehnologija. U tom kontekstu, telekomunikacije su postale strateški sektor za politički, socijalni, ekonomski, finansijski i kulturni razvoj svakog naroda. Shodno tome, formulisanje javnih politika preko sektora telekomunikacija koristilo bi: svetu, regionalnim i nacionalnim ekonomijama; proizvodnim procesima i finansijskoj politici, efektima određenih modela na rast i recesiju, fiskalnoj i trgovinskoj politici; istraživanju i razvoju; i državama uopšte. Razvoj informacionih i komunikacionih tehnologija, širenje njihovih usluga, aplikacija i ekspanzija velikih komunikacionih mreža doveli su do unapređenja tehnološkog istraživanja i razvoja. Za neke delove državnih uprava, važno je da se obezbedi podsticaj za istraživanje i razvoj proizvoda i tehnoloških rešenja u mnogim zemljama, razmenu iskustava i studija i javnog i privatnog sektora, i onih univerziteta i istraživačkih i razvojnih centara, uzimajući u obzir sva relevantna rešenja do udaljenih i marginalizovanih područja u svetu.⁵

U tim okvirima, svaka zemlja može tražiti, u skladu sa svojim politikama, odgovarajuće izmene i dopune propisa telekomunikacionih usluga. U svetlu iskustava nekih zemalja, ovaj pregled ne bi trebalo da implicira povratak regulatornim režimima koji su manifestovali nedostatke u komunikacionoj politici. Naprotiv, vlasti bi trebalo da promovišu akcije kojima se olakšava koordinacija između pružaoca usluga i srodnih industrija, upravljanjem modelima koji optimizuju odnos između opšteg blagostanja i slobodne trgovine. Neke zemlje smatraju da je koordinacija

⁴ J. Nye Jr, “Soft Power”, *Foreign Policy*, Fall, 1990, p. 154.

⁵ *The Blue Book – Telecommunication Policies for the Americas*, Inter-American Telecommunication Commission Organization of American States, New York, 2005, p. 2.

sektora telekomunikacija sa nacionalnom i regionalnom industrijskom proizvodnjom u celini promovisanje integralnog razvoja tih zemalja, čime se stimulišu lokalna tržišta i, zauzvrat, povećava tražnja za telekomunikacionim uslugama. U tom smislu, članice Organizacije američkih država su pod svojim okvirom pokrenule Međuameričku telekomunikacionu komisiju.⁶

Nastanak Interameričke telekomunikacione komisije

Informacije jedne zemlje čine sistem i infrastrukturu telekomunikacija, informacionih tehnologija, a emitovanje, tj. radiodifuzni saobraćaj je suštinska komponenta političkog, ekonomskog, socijalnog i kulturnog razvoja. Informativna infrastruktura i njene razvojne potrebe u Severnoj i Latinskoj Americi su ogromne. Vlade američkih država nameravaju da zadovolje ove potrebe angažovanjem u različitim aktivnostima, što je u skladu sa njihovim zakonima kojima se reguliše niz aktivnosti, kao što su:⁷

- podsticanje privatnog sektora da se poveća učešće investicija u telekomunikacioni i informacioni infrastrukturni sektor, promovisanje kompetitivnog pristupa;
- fleksibilna implementacija regulatornih režima;
- podsticanje raznovrsnosti sadržaja, uključujući i kulturne i jezičke raznolikosti;
- obezbeđivanje pristupa informacionim mrežama za usluge i informacije provajdera i obezbeđivanje univerzalnog servisa, tako da će korist od informacione infrastrukture biti na raspolaganju svim članovima društva.

Misija Interameričke telekomunikacione komisije je da olakša i promoviše integralni i održivi razvoj telekomunikacija u državama Severne i Latinske Amerike, a zasnovana je na principima univerzalnosti, solidarnosti transparentnosti, jednakosti, reciprocitetu i nediskriminaciji, tehnološkoj neutralnosti i optimizaciji resursa, uzimajući u obzir životnu sredinu i održivi razvoj, zbog dobrobiti društva u svakoj zemlji u regionu.

Vizija Komisije koja je visokospecijalizovano savetodavno telo Organizacije američkih država (OAS), kao lidera u regionu u svim aspektima telekomunikacija, uključuje informacione i komunikacione tehnologije, koji u svetu predstavljaju težnju za kulturnom raznolikošću različitih regionalnih „igrača“, u cilju postizanja pune integracije američkog regiona u oblast informisanja i da celokupno društvo bude zasnovano na znanju.

⁶ Organizacija američkih država je najstarija regionalna međunarodna organizacija, čiji su obrisi nastali na Prvoj konferenciji američkih država održanoj u Vašingtonu u periodu od oktobra 1899. do aprila 1900. godine. Savremena Organizacija američkih država je međunarodna organizacija 35 američkih država, sa sedištem u Vašingtonu. Osnovana je 1948. godine, potpisivanjem Povelje Organizacije američkih država, a koja je stupila na snagu 1951. godine.

⁷ CITEC - Inter-American Telecommunication Commission, Internet, <http://www.ictregulationtoolkit.org/en/Section.3065.html>, 14/03/2012.

Šefovi država i vlada koji su prisustvovali samitu u Kvebeku u aprilu 2001. godine priznali su da tehnološka revolucija ima duboke socijalne, ekonomske i političke posledice, i da se nova ekonomija i društvo definišu kao povećanje kapaciteta za pristup i širenje informacija, kao i potrebe i izazov transformisanja tih informacija u znanje za dobrobit svih građana Amerike. U tom kontekstu su šefovi država priznali hitnost zatvaranja jaza u komunikacijama i digitalnim tehnologijama, kako između, tako i unutar naroda u Americi.

Kao što je izraženo u Izjavi o mogućnostima za povezivanje, promovisanje Agende za povezivanje u obliku nacionalne, regionalne i subregionalne strategije, olakšalo je proces rešavanja i zatvaranja digitalnog jaza i ubrzavanje integracije američkog kontinenta u društvo znanja, posebno u zemljama u razvoju, slabije razvijene privrede, i među ruralnim područjem i među ugroženim grupama. U cilju ispunjenja plana akcije samita u Kvebeku, Interameričkoj komisiji za telekomunikacije (CITEL) naloženo je da razvije dobru saradnju sa regionalnim organizacijama i agencijama, kroz zajednički program za podršku Agendi za povezivanje.⁸

Ovaj dokument obezbeđuje konceptualni okvir, ističući niz opštih smernica kao plan akcije za sastavljanje i sprovođenje Strategije povezivanja, i uključuje aneks kojim se nude detaljni predlozi u nekoliko kritičnih oblasti. Dokument poziva sve američke države da formulišu viziju sopstvenih agendi. Međutim, u definisanju takvih nacionalnih vizija, svaka zemlja se podstiče da uspostavi realistične ciljeve i rokove. Plan akcije daje opšti okvir i skicira tri koraka za zemlje koje žele da dizajniraju i implementiraju strategije za povezivanje, ali tako da odgovaraju njihovim realnim i racionalnim okolnostima. Tri osnovna koraka su: procena i planiranje, izvođenje (uključujući i infrastrukturu, praktičnu upotrebu, sadržaj, pravni i regulatorni okvir i finansiranje) i merenje performansi.

Da bi bio olakšan razvoj i garantovan kontinuitet nacionalnih agendi, predloženo je da one budu usmeravane i njihov razvoj potpomognut od strane radne grupe na najvišem mogućem nivou, pod vođstvom i politikom dotične vlade, i uz aktivno učešće organizacija civilnog društva, uključujući i privatni sektor. Da bi očuvali autonomiju potrebno je, a zbog uspešnog projektovanja i implementacije odgovarajućih agendi, da radna grupa bude uspostavljena kao sekretarijat ili koordinaciona narodna kancelarija. S obzirom na horizontalnu prirodu veza i multisektorska tela i u pogledu na zakonski i institucionalni kontekst svake zemlje, preporučuje se da takvi sekretarijati i nacionalne kancelarije za koordinaciju ne budu dodeljivani ili podređeni nekom ministarstvu, odeljenju ili agenciji. Takve sekretarijati i nacionalne kancelarije za koordinaciju trebalo bi direktno da izveštavaju šefa države, poštujući zakonske mandate drugih državnih organa i institucije.

⁸S. Z. Cruz, "A new CITEL fosters telecommunications in the Americas". *Communications Magazine*, Vol. 33, Issue: 9, 1995, pp. 128-131.

Organi CITEI

CITEL se sastoji od Skupštine, Stalnog izvršnog odbora (COM/CITEL), Stalnog konsultativnog komiteta PCC.I i Stalnog konsultativnog komiteta II. Skupštinu čine predstavnici svih 35 država članica Organizacije američkih država. Funkcije Skupštine su:

- uspostavljanje politike za ostvarivanje ciljeva i funkcije utvrđene u članu 3. ovog Statuta;
- izbor članova COM/CITEL;
- uspostavljanje stalnih konsultativnih komiteta;
- usvajanje zahteva za članstvo u CITEL američkih država koje nisu članice Organizacije podleže ratifikaciji od strane Generalne skupštine Organizacije;
- predlaganje izmene Statuta na usvajanje od strane Generalne skupštine Organizacije;
- odobravanje CITEL propisa.

CITEL ima redovne sastanke Skupštine CITEL svake četiri godine, u mestu koje odredi Skupština u skladu sa principom rotacije utvrđenim u Pravilniku. Šesti redovni sastanak Skupštine CITEL će biti održan u Dominikanskoj Republici, 2014. godine. CITEL je održao pet skupština:

- februar 1994 – Montevideo, Urugvaj,
- mart 1998 – Kito, Ekvador,
- avgust 2002 – Vašington, SAD,
- februar 2006 – San Hoze, Kostarika,
- mart 2010 – Meksiko Siti, Meksiko.

Tokom petog redovnog sastanka Skupštine Interameričke komisije za telekomunikacije održanog u martu 2010. godine u Meksiko Sijetu, usvojena je deklaracija kojom se ponavlja zajednička želja predstavnika američkih država da se izgradi Integrirano i razvojno orijentisano informaciono društvo zasnovano na znanju u američkom regionu. To je usvojeno Rezolucijom CITEL RES.66 (V-10).

Funkcije COM/ CITEL su:⁹

- da izvrši odluke Skupštine CITEL, uzimajući u obzir preporuke Generalne skupštine Organizacije i odgovarajuće savete u vezi sa telekomunikacijama;
- izvršavanje i sprovođenje ciljeva iz članova Statuta CITEL;
- utvrđivanje datuma redovnog sastanka Skupštine i datuma i mesta za posebne sastanke Skupštine i vršenje izmene i dopune propisa, kao i sve što je neophodno za pripremu dnevnog reda predloga za redovne i vanredne sastanke Skupštine, i dostavljanje vladama država članica CITEL na razmatranje, preko izvršnog sekretara, a u skladu sa članom 9. Statuta;

⁹ CITEL/CI.032/11, 19 April 2011.

- predlaže Skupštini eventualne amandmane, za koje smatra da su neophodni;
- uspostavlja program rada za Sekretarijat i za kancelarije predsednika COM/CITEL za sprovođenje odluka Skupštine;
- usvaja hitne mere, koje se ne mogu odložiti do sledećeg sastanka Skupštine i koje ostaju na snazi sve dok ih predstavnici Skupštine ne razmotre;
- uz pomoć predsednika ili nekog drugog određenog člana COM/CITEL, da zastupa CITEL na globalnim, regionalnim ili nacionalnim sastancima ili konferencijama o telekomunikacijama ili srodnim aktivnostima;
- uz saradnju Sekretarijata, priprema studije, nacрте, konvencije i sporazume, kao i sve druge dokumente u vezi sa telekomunikacijama;
- uz pomoć generalnog sekretara, predstavlja Generalnoj skupštini godišnji izveštaj o aktivnostima CITEL;
- uspostavlja takve tehničke komisije i radne grupe koje smatra neophodnim za utvrđivanje svog programa rada; i
- u skladu sa ciljevima CITEL, planira i koordinira obraćanjem predstavnika CITEL u američkoj javnosti u oblasti telekomunikacija.

Struktura COM/CITEL:

- Koordinacioni centar za razvoj ljudskih resursa;
- Radna grupa za razvoj Strateškog plana CITEL;
- Radna grupa za pripreme sastanaka Saveta Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU – *International Telecommunication Union*);
- Radna grupa za pripremu konferencija regionalnog i svetskog značaja; kao i
- Upravni odbor.

Sastav Stalnog izvršnog odbora (COM/CITEL) za period 2010–2014. godine čine predstavnici: Argentine, Brazila, Kanade, Kolumbije, Kostarike, Ekvadora, El Salvadora, Perua, Sjedinjenih Američkih Država, Urugvaja, Venecuele, Meksika i Dominikanske Republike.

Mandat Stalnog konsultativnog komiteta PCC.I (*Permanent Consultative Committee I*) je da sprovede ciljeve COM/CITEL u oblasti telekomunikacija:¹⁰

- u skladu sa relevantnim propisima, procedurama i preporukama Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU): da promoviše diskusije o novim tehnologijama u cilju razumevanja kako zemlje u regionu stvaraju političke okvire koji stimulišu infrastrukturu, inovaciju i preduzimanje novih usluga u okruženju, utvrđenu pravnim osnovama i zdravom konkurencijom, i razvija tehnološke uslove da se razviju nove tehnologije;

¹⁰ Inter-American Telecommunication Commission Mutual Recognition Agreement (CITEL MRA) – Status: Not Operational Yet, Internet, <http://gsi.nist.gov/global/index.cfm/L1-4/L2-16/L3-91>, 11/03/2012.

- podstiče i promoviše razvoj telekomunikacija i pripadajuće infrastrukture i usluge u regionu;
- promoviše koordinaciju, planiranje i usklađivanje tehničkih standarda među državama članicama i kvalitet usluga, i reguliše koordinaciju sa relevantnim međunarodnim standardima;
- promocija i unapređenje koordinacije, planiranja i konsenzusa među zemljama članicama u pogledu tehničkih standarda i procedura za procenu usklađenosti;
- podstiče stvaranje i implementaciju sporazuma o raznim pitanjima;
- promoviše i podstiče razvoj i univerzalizaciju informacionih i komunikacionih tehnologija (IKT) i novih telekomunikacionih/IKT usluga koje proizilaze iz njih kao sredstva za unapređenje ekonomskog, socijalnog i kulturnog razvoja;
- podstiče i promoviše razvoj konvergentne telekomunikacione mreže/ICT usluge zasnovane na novim tehnologijama, uzimajući u obzir njihovu evolutivnu prirodu;
- podizanje stepena svesti i razumevanja pitanja u vezi sa klimatskim promenama, kao i njihove povezanosti sa informaciono-komunikacionim tehnologijama, i da razmenjuju relevantne informacije o tome sa članicama EU;
- koordinira pripremama za specifične regionalne IT događaje, kao što su Svetska skupština telekomunikacione standardizacije i svetske konferencije o međunarodnim telekomunikacijama, uključujući i pripremu zajedničkih stavova država OAS i sprovodi međuregionalne konsultacije u pripremi za ove događaje;
- da radi u koordinaciji sa različitim komisijama i radnim grupama u onim oblastima koje, po svojoj prirodi, utiču na razvoj zajedničke akcije;
- podstiče aktivno učešće privatnog sektora, kao pridruženih članova.

Struktura PCC.I:

- Radna grupa o politici i propisima (*Working Group on Policy and Regulation - WGPR*);
- Radna grupa za razvoj (*Working Group on Development - WGD*); i
- Radna grupa za raspoređivanje tehnologija i usluga (*Working Group on Deployment of Technologies and Services - VGDS*).

Mandat PCC.II (Stalni konsultativni komitet II – radiokomunikacija i radiodifuzija):¹¹

¹¹ Implementation of the Agenda for Connectivity in the Americas, Third Regular Meeting of the Assembly of the Inter-American Telecommunication Commission, CITEI. CITEI/RES. 33 (III-02).

- u skladu sa relevantnim propisima, procedurama i preporukama Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU): da promoviše među državama članicama usklađivanje korišćenja radiofrekventnog spektra, posebno uzimajući u obzir potrebu da se spreče i izbegnu štetne smetnje, kao i zaštitu od elektromagnetskog okruženja;
- promoviše i podstiče razvoj radiokomunikacionih usluga, uključujući i emitovanje u regionu;
- promoviše razvoj i primenu novih tehnologija koje omogućavaju potrebe država članica da budu ispunjeni u pogledu efikasnog korišćenja radiofrekventnog spektra;
- podstiče i promoviše razvoj konvergentne telekomunikacione/IKT mreže i usluga, zasnovanih na novim tehnologijama, uzimajući u obzir njihovu neprekidnu promenljivost;
- da daju informacije državama članicama o rezultatima i ishodima svetskih konferencija o telekomunikacijama;
- koordinira pripreme za svetske i regionalne radiokomunikacione konferencije, uključujući i pripremu usklađivanja između američkih predloga i zajedničkih stavova, kao i da sprovede intraregionalne konsultacije kao pripremu za konferencije;
- promoviše efikasno korišćenje spektra radiofrekvenci i satelitskih orbita u regionu, na osnovu prioriteta i zahteva zemalja članica; i
- podstiče aktivno učešće privatnog sektora, kao pridruženog člana.

Uloga privatnog sektora u okviru CITEL

U bilo kojoj aktivnosti nacionalnih ekonomija, dinamika rasta zavisi od širine i kvaliteta rada i proizvoda u privatnom sektoru, kao što i njen razvoj i profit zavise od privatnih kompanija, koje utiču na stvaranje bogatstva zemlje i vode ka ubrzanom ekonomskom rastu. Vlade treba da podrže distributivnu politiku svojih privatnih kompanija i, na taj način, podstaknu ekonomski rast, koji pogoduje ispravljanju neravnoteže između društvenih sektora svake zemlje i različitih geografskih regiona. Privatna kompanija, međutim, kroz svoje investicije, proizvodnju, trgovinu, distribuciju i dinamiku, transformiše inpute u proizvode koje uključuju rad.¹²

Kapaciteti, investicije i rizik privatnog sektora su elementi koji bi trebalo da se podstiču politikama vlade, obezbeđujući makroekonomske uslove u okviru celokupnog konteksta, kojima se uspostavljaju jasna pravila za ovu svrhu. Otvoren pristup učešća na tržištu trebalo bi da bude zaštićen, kao i drugi faktor pri raspodeli sredstava između aktera u okviru ekonomske pozornice i, zauzvrat, u regulisanju konkurencije. Uključivanje privatnog sektora u javnim politikama omogućava da rast bude održiv i harmoničan. Konsenzus olakšava

¹² Inter-American Telecommunication Commission (CITEL), Internet, <http://portal.oas.org/Topic/CITEL/tabid/378/Default.aspx?language=en-US, 11/03/2012>.

usklađivanje poslovnih strategija sa nacionalnim ciljevima društveno-ekonomskog razvoja. U takvom okviru, privatne kompanije će moći optimalno da formulišu svoj poslovni model.

Za uspešan razvoj telekomunikacija potrebna su velika ulaganja. Infrastruktura i pripadajuće mreže različitih tehnologija su se proširili po celom svetu. Važno je napomenuti da razvoj i primena nove generacije mreža zahtevaju dalje investicije, i provajdera i proizvođača opreme, i prioritet je u racionalnom pristupu koji treba preduzeti po tom pitanju kako bi se generisali rast i zaposlenost.

Privatni sektor preuzima rizik na osnovu procene makroekonomskih i pravnih pravila, definisanih od strane vladajućih struktura i na osnovu opšte politike, ali i naročito telekomunikacionih politika. Povoljna investiciona klima je ona u kojoj postoji interakcija između javne i privatne sfere. Kompanije deluju na osnovu signala iz javnog sektora i svoje strategije dizajniraju procenom budućih scenarija.¹³

U tom kontekstu, bilo bi veoma korisno za kompanije da razmotre učešće u vlasti, kako bi pregovorima jasno formulisale politike i planove koji promovišu rast, proizvodnju i potrošnju, za većinu društava i država. Tehnološke inovacije imaju ogroman uticaj na operativne planove u svim sektorima preduzeća. Studije i ispitivanja tržišta mogu biti korisna za investicioni plan i evoluciju postojeće infrastrukture. Akcija koja je dala pozitivne rezultate, u okviru članica Organizacije američkih država, bila je da poveže različite istraživačke centre, kako javne tako i privatne.

Važno je da pripadnici privatnog sektora kvalitetno procene vreme implementacije i tipove performansi i kvalitet novih tehnologija zasnovanih na postojećim i budućim zahtevima krajnjih korisnika usluga. Tačna procena potencijalnih i stvarnih karakteristika lokalnog tržišta može da promoviše razvoj tehnoloških aplikacija i spreči stvaranje jaza koji na kraju uslove odbijanje samih tržišta. Proces investiranja u mreže, opremu i znanje od strane telekomunikacionih kompanija podstiče druge privredne grane i uslužna preduzeća. Kako bi bilo pomenuto, evo nekih razmatranja o nekim interakcijama između državnih uprava i nevladinih organizacija iz sektora telekomunikacija:¹⁴

- kompanije svojim odlukama teže da svoju nabavku usredotoče ka domaćem, nacionalnom i regionalnom tržištu kako bi generisale produktivnu mrežu koja gradi nacionalni telekomunikacioni industrijski kompleks; moguće je da se takve odluke donesu kada lokalna tržišta imaju proizvode koji zadovoljavaju međunarodne standarde kvaliteta i cene;
- kombinacija lokalnog istraživanja i razvoja i nabavke na domaćem tržištu predstavlja dugoročnu strategiju poslovanja koja promoviše rast

¹³ SGA/OC/CITEL/CI. 006/07, Inter-American Telecommunication Commission, February 7, 2007.

¹⁴ The Blue Book – Telecommunication Policies for the Americas, op. cit., p. 13.

tražnje za telekomunikacionim uslugama, što u isto vreme predstavlja jezgro i osnovu procesa zapošljavanja;

- preporučuje se da privatni sektor do direktnih investicija i reinvestiranje prema lokalnim i regionalnim tržištima, bude obavezujući, jer njihov razvoj predstavlja izvor sopstvene profitabilnosti tog sektora;
- uzimajući ovaj pristup u svojim strateškim odlukama, visokotehnoške industrije imaju priliku da umanje jednu od glavnih neravnoteža s kojima se suočavaju manje razvijene ili siromašnije zemlje: visoku stopu nezaposlenosti, i kroz intelektualni i kroz manuelni rad, i jedinstvenu priliku da uključe marginalizovane delove populacije u tokove razvoja vlastite države;
- organizacija sektora radne snage je od pomoći u postizanju ravnoteže koja je neophodna za dobro osmišljeno i balansirano razmeštanja telekomunikacija; sindikati se osnivaju u ime države, ali i preduzeća, i uz zaštitu profesionalnih interesa, oni doprinose formulisanju javne politike i poslovne strategije koje uzimaju u obzir zaposlenost i proizvodnju.

Veliki deo kompanija koje se bave telekomunikacijama, uslugama i opremom su u poziciji da budu promoteri globalnog razvoja i rasta nacionalnih privreda. Njihov kapacitet investiranja i finansiranja mobilise niz zavisnih i komplementarnih industrija. Regionalni i svetski integracioni procesi uzrokuju povećanje obima proizvodnih sistema i njihove operativne složenosti, postaju generisani i nastavljaju da generišu, procesima koncentracije u velikim korporacijama. Ove korporacije nameću ekonomske i komercijalne promene, koje stimulišu regionalne i nacionalne ekonomije, ali, zauzvrat, njihove korporativne politike treba prilagoditi pravnim i regulatornim zahtevima društveno-ekonomskog okruženja u zemljama u kojima posluju.¹⁵

Uporedo sa rastom i koncentracijom velikih korporacija, u celom svetu postoji sveža apresijacija malih i srednjih preduzeća. Njihov doprinos u proizvodnji, inovacijama i prihvatu radne snage je od suštinskog značaja za produktivnu i geografsku diversifikaciju, ali i za prevazilaženje situacije siromaštva i isključenosti. Umreženost i rad proizvodnih, komercijalnih i servisnih aktivnosti predstavljaju interaktivnu celinu, u kojoj mala i srednja preduzeća rade i rastu u meri u kojoj su uspešni poslovi i sveobuhvatne poslovne strategije na snazi. Ovo se pojačava kada vlade i poslovne strategije generišu dobre ekonomske uslove u skladu sa razvojnim potrebama preduzeća i potrebama zajednica u svom okruženju.¹⁶

Za uspostavljanje i razvoj srednjih i malih preduzeća zahtevaju se aktivne javne politike sastavljene od fiskalnih i kreditnih mera, ali to podrazumeva i

¹⁵ "Wireless Rural Telecommunications System Planning", OAS Department of Human Development, OAS/DHD-CIR. 071/2006.

¹⁶ OAS/CITEL - United States: Big Brother Incorporated: Surveillance Who's Who, Internet, https://www.privacyinternational.org/big-brother-incorporated/countries/United%20States/OAS_CITEL,09/03/2012.

održavanje obuke. Ipak, njihov najveći potencijal leži u njihovoj sposobnosti i preduzetničkoj kreativnosti da zadovolje potrebe proizvodnih sistema i baze klijenata kroz inovativna rešenja. To treba da ih poveže sa sistemom velikih korporacija kao što, bez njih i njihove operativne moći, nema tržišta za sirovine, polugotove proizvode, komponente, proizvodnju opreme, alata i sistema koje isporučuju mala i srednja preduzeća.¹⁷

Proširenje lokalnih preduzeća i povećanje izdataka za plate i naknade, zauzvrat znači veću tražnju za telekomunikacionim uslugama. Ekspanzija i rast širom sveta velikih provajdera telekomunikacionih usluga i pružaoca telekomunikacionih usluga generiše „globalnu tražnju za proizvodima“ i tehnološkim rešenjima. Neke zemlje smatraju da mogućnost učestvovanja u globalnom snabdevanju predstavlja priliku za proširenje kompanija. To bi značilo da bi mogli da osmisle svoje poslovne planove na osnovu većeg obima i standarda kvaliteta. Velike korporacije bi trebalo da budu ohrabrene u promociji razvoja industrija i tehnoloških rešenja u zemljama u kojima posluju. Glavna funkcija kompanija za telekomunikacije je da posluže kao strukturisane jedinice za proizvodnju dobara i usluga, uz težnju za profitabilnost, kvalitet i razvoj. Efikasno i efektivno ostvarivanje ovih ciljeva čini poslovni sektor, državu i radnike, stubovima organizovane zajednice, koji su državama potrebni za njihov skladan razvoj.

Nacionalna i međunarodna poslovna ekspanzija i njihov uticaj na život društva u sveta dali su povoda drugim, komplementarnim odgovornostima. Shodno tome, društvena i ekološka odgovornost je sada tema studije, kao što je navedeno od strane vođstva američkih zemalja na trećem samitu dve Amerike (Kvebek, Kanada, 2001), na kojem je prepoznato da „centralnu ulogu ima poslovanje svih veličina u stvaranju prosperiteta, protoka i održavanja trgovine i investicija na teritoriji obe Amerike“, i primećeno da „preduzeća mogu dati važan doprinos održivom razvoju i povećanju mogućnosti za pristup, uključujući i smanjenje nejednakosti u zajednicama u kojima posluju, uzimajući u obzir rastuća očekivanja građana i organizacija civilnog društva, gde kompanije obavljaju svoje poslove na način koji je u skladu sa svim socijalnim i ekološkim odgovornostima“.

Najefikasniji i najefektivniji način da se doprinese održivom razvoju je kroz ekonomsku interakciju sa rastom proizvodnje i lokalnim radom, što će dovesti do smanjenja nejednakosti u zajednicama. Baš kao što bi državni entiteti trebalo da imaju transparentne, predvidive i kontrolisane regulatorne politike koje ne ometaju inicijative privatnog sektora, preduzeća su takođe odgovorna za obavljanje privredne delatnosti na etičkom nivou. Neodgovorno upravljanje se mora sprečavati. Ovo se postiže tako što će se osigurati striktna saglasnost sa tehničkim propisima i računovodstvom, u formalnom smislu. Kao rezultat privatizacije i deregulacije sektora telekomunikacija, gotovo sve globalne mreže i sistemi u Severnoj i Latinskoj Americi su u rukama privatnog sektora. Iz tog razloga, pored odredaba i propisa izdatih od strane vlada, korporativni

¹⁷ Summary of CITEL Follow-up Activities of the Miami Summit, Special Committee on Inter-American Summits Management, OEA/Ser.G CE/GCI-118/97.

obaveza je neophodna i u oblasti bezbednosti, kako bi se sprečile kriminalne aktivnosti i podržala borba protiv terorizma.

Zaključak

Interamerička telekomunikaciona komisija, nastala pod okriljem Organizacije američkih država, pokušaj je njenih članica da se stvore standardizovani i disciplinovani uslovi za razvoj i rast telekomunikacionih i radiodifuznih usluga, kako bi podaci i informacije, pre svega za poslovne potrebe, ali i za potrebe državnih organa, bili u potpunosti dostupni i bezbedni. U tom smislu, neophodno je da jedna takva organizacija počiva na javno-privatnom regionalnom partnerstvu.

Bezbednost se postavlja kao vrhunska vrednost u telekomunikacionom saobraćaju, a članice jemci za ostvarivanje takvog saobraćaja. Komisija je kroz svoje organe obezbedila neprekidan rad, a odluke se uglavnom donose konsenzusom na zajedničkoj skupštini kojoj prisustvuju predstavnici svih država članica. Kao pridruženi članovi nalaze se sve veće telekomunikacione kompanije u regionu Amerike, koje aktivno učestvuju u unapređenju bezbednosti prenosa podataka i stvaraju zdravu klimu za transparentnu konkurenciju.

Ukoliko bi postojala mogućnost, bilo bi veoma značajno da u bliskoj budućnosti i države Jugoistočne Evrope stvore uslove za osnivanje jedne ovakve regionalne organizacije, kako bi se unapredili regionalni telekomunikacioni saobraćaj i usluge, a postavljanjem svetskih i evropskih standarda u ovoj oblasti unapredila sigurnost podataka i informacija.

Bibliografija

1. CITEI - Inter-American Telecommunication Commission, Internet, <http://www.ictregulationtoolkit.org/en/Section.3065.html>.
2. CITEI/CI.032/11, 19 April 2011.
3. Cruz, S. Z., "A new CITEI fosters telecommunications in the Americas", *Communications Magazine*, Vol. 33, Issue: 9, 1995.
4. Implementation of the Agenda for Connectivity in the Americas, Third Regular Meeting of the Assembly of the Inter-American Telecommunication Commission, CITEI. CITEI/RES. 33 (III-02).
5. Nye, J. Jr, "Soft Power", *Foreign Policy*, Fall, 1990.
6. OAS/CITEI - United States: Big Brother Incorporated: Surveillance Who's Who, Internet, https://www.privacyinternational.org/big-brother-incorporated/countries/United%20States/OAS_CITEI.
7. SGA/OC/CITEI/CI. 006/07, Inter-American Telecommunication Commission. February 7, 2007.
8. Summary of CITEI Follow-up Activities of the Miami Summit, Special Committee on Inter-American Summits Management. OEA/Ser.G CE/GCI-118/97.

9. The Blue Book – Telecommunication Policies for the Americas, Inter-American Telecommunication Commission Organization of American States, New York, 2005.
10. “Wireless Rural Telecommunications System Planning”, OAS Department of Human Development, OAS/DHD-CIR. 071/2006.

Dalibor Kekić, Ph.D.
Dane Subošić, Ph.D.

INTER-AMERICAN TELECOMMUNICATION COMMISSION

ABSTRACT

At this revolutionary time in the development of telecommunications, universal access/service is the fundamental tenet to be taken into account in the development of telecommunications policies and legislation. The new context of international trade, the increasingly competitive environment, convergence, technological progress, the establishment of consumers' rights and the implementation of the Global Information Society (GIS) and Global Information Infrastructure (GII) are adding new dimensions to the concept of the universal access/service in every country in the Americas. The member states of the Organization of American States (OAS) have undertaken to note efforts to promote and achieve economic and social development with equity. They have also recognized the vital role of telecommunications as a tool to achieve that objective. They have thus placed special emphasis on the need to consolidate and promote telecommunication modernization and coordination in the region. Among the numerous attempts to increase cyber security in the Americas, the largest share of the burden has assumed the Inter-American Telecommunication Commission (CITEL) on itself. The Inter-American Telecommunication Commission was established at 1994 under the auspices of the Organization of American States. It consists of public sector – 35 Member States and over 200 Associate Members (international, national, professional and non-governmental organizations) – private sector. CITEL serves as a permanent forum that brings together the government and the private sector for coordinating the Member States' diverse political, economic, social and technical perspectives required to assist in meeting their specific infrastructure needs. CITEL's evaluations include relevant legal, regulatory and technology-related issues such as universal access to ICTs, common standards, network interoperability and compatible use of the radio spectrum. CITEL has technical autonomy to perform its functions within the limits prescribed by the OAS Charter, its statutes and the mandates of the General Assembly. Its objectives include facilitating and promoting the continuous development of telecommunications in the Hemisphere. These CITEL activities uniquely promote country and regional economic development and contribute to consolidated representation of the Members' positions at regional, hemisphere and international policy meetings. Contributing to the region's economic and social

development is the objective of all elements of the work of CITEL, whether it is coordinating the rules needed to facilitate infrastructure deployment and telecommunication service delivery, harmonization of the radio frequency spectrum to reduce the cost of providing wireless services, information and communication technology (ICT) training, or helping countries devise telecommunication development strategies. There are a number of factors regarding the organization and operation of CITEL that are rather obvious. Probably, the most important of these is the fact that CITEL must confront the future in partnership with the private sector in order to position itself to be of assistance to the member states. With the increased participation of the private sector, it is anticipated that the scope of activities CITEL will be addressing in the future will also broaden. This is already taking place, especially in support of the establishment of a free trade zone in the Americas. One obvious step in this direction would be the expansion of the standards coordination activities into the area of information technology standards, which not only supports the trade negotiations but also the implementation of the global information infrastructure.

Key words: CITEL, cyber security, database.